РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 15-го МАЯ 1919. Ч. 57. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. THURSDAY, MAY 15, 1919. No. 57.

НІМЕЧЧИНА ПРОТИ ПРИНЯТЯ МИРОВОГО ДОГОВОРУ.

Українське правительство жадає включеня Ярослава, Перемишля і Сянока до української держави.

Поляки домагають ся східної Галичини і доступу здовж Днїстра до Чорного моря.

Большевицький премієр України, Раковський, приобіцює Угорщинї поміч проти аліянтів.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

УКРАЇНСЬКІ ЖАДАНЯ ЩОДО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ГРАНИЦІ В ГАЛИЧИНІ.

Українці домагають ся влученя до України Ярослава, Перемишля і Сянока.

СТАНИСЛАВІВ, 3 цьвітня. — Західно-українське правительство оголосило недавно заяву, в якій домагаєть ся, щоби нова комісія аліянтів була туди вислана в цїли студій над справою границь між Польщею і Україною. Сей граничний спір, а згляднo справа о посїдане Львова і нафтових теренів, допровадив до завзятої боротьби між Поляками і Українцями.

Українське правительство запротестувало також проти акції міжаліянтської комісії, яка старала ся звалити на Українців вину за відновлене боротьби проти Поляків. В протесті говорить ся, що обовязком місії було вплинути на Поляків, аби вони опорожнили спірну територію.

Тут панує переконане, що одиноким способом здержаня ворожнечі було би очистити спірну територію з польських і українських військ і цїлу полосу Львів-нафтові терени зневтралізувати. Посїм розпочала би ся доперва праця над означенем границь, яка вимагала би часу кількох місяців.

Українці жадають двох третих частий Галичини, на захід по ріку Сян, включаючи до України Ярослав, Перемишль і Сянік. Відси західна границя української держави йшла би на захід здовж Карпат до високих Татрів, а відтак звернула би ся на схід здовж полудневого підніжа Карпат на угорській Руси і тягнула би ся назад аж до Буковини, включаючи Чернівцї.

На підставі предложеня, зробленого міжаліянтською комісією, яка при кінци лютого відвідала була українську головну кватиру, українські війська мали уступити на лінію Камінка Струмилова-Галич-Долина. Навіть коли би українські провідники згодили ся були приняти сю лінію, то, як сказано, вони попали би в неласку в очах своїх власних земляків і втратили би свій вплив, а може й житє.

Зі заяви українського правительства показуєть ся, що Українці мали би малу надію на відзискане території, коли би згодили ся на жадане міжаліянтської комісії.

Українські установчі збори в Галичині, які відбули ся в січни, рішили ділити свою долю з російською Україною, а не лучити ся з Поляками. Головним аргументом на установчих зборах було те, що західна Україна стане богатою державою, коли запевнить собі посїдане гарного міста Львова і нафтових теренів на полудне від Львова.

Українці надїють ся, що їх держава буде одною з найбогатших і цвитучих держав, та заявляють, що се є можливе з огляду на знаменитий чорнозем на російській Україні, яка вже віддавна має славу задля продукції пшеници і цукру.

ПОЛЯКИ ДОМАГАЮТЬ СЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Також жадають приступу до Чорного моря.

ПАРИЖ, 13. мая. — Сподїють ся, що мировий договір буде предложений австрійській делегації в протягу кількох днів.

Італійський мировий делегат, Креспі, предложив територіяльні домаганя супроти Австрії і поставив також жадане, щоби всі народи, які входили в 1914 р. в склад австро-угорської держави, причинили ся до відшкодованя, яке Австро-Угорщина мусить Італії заплатити.

Сербські делегати домагають ся повного відшкодованя. Югославянське правительство годить ся на уділене Австрії і Угорщині приступу до Адрійського моря.

Поляки домагають ся східної Галичини і приступу до Чорного моря через Каменець Подільський (то є здовж Днїстра).

Чехо-Словаки жадають крім цешинського округа доступу до Балтійського моря, уміждержавленя ріки Лаби, права набутя доків в Гамбургу і Штетинї та доступу до Адрійського моря через югославянську територію.

ПАДЕРЕВСКІ А СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Поляки рішучо проти згоди з Українцями.

(Після кореспонденції Камерона Макензі).

ВАРШАВА, 11. мая. — До послїдної хвилї побуту польського премієра Падеревского в Парижи були стараня вплинути на нього, щоби він допровадив до полагодженя ворожнечі у східній Галичині.

Такий крок вважають Поляки майже самовбийством і найбільше глупим, бо забране військ з української границї означало би отворене дороги до Польщі большевикам і большевизмови. Є загальне переконане, що коли би в Парижи зрозуміли ліпше положене у східній Галичині, то не ставлено би нїколи до премієра Падеревского того рода домагань.

Крім того бажанем Поляків є, щоби їм позволено самим порішити долю Галичини, подібно, як се вони роблять на північно-східній і східній границї поза Вильною і Минском, де стоять у боротьбі з большевиками.

БУВШИЙ ГЕТЬМАН СКОРОПАДСЬКИЙ ВИБИРАЄТЬ СЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

СТОКГОЛЬМ, 13. мая. — Часописи доносять про приїзд генерала Скоропадського, бувшого гетьмана України.

Ген. Скоропадський є в дорозї до Гельзінгфорсу. Як доносять, він візьме участь в конференції, яка буде радити над способами боротьби проти російських большевиків.

УКРАЇНСЬКЕ БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ОБІЦЮЄ УГОРЩИНІ ПОМІЧ ПРОТИ АЛІЯНТІВ.

Раковський, президент українського савета, повідомив про се Белю Куна.

КИЇВ, 10. мая. — Большевицька бездротна телеграма доносить, що Раковський, президент українського савета, повідомив телеграфічно міністра заграничних справ в угорськім комуністичнім правительстві, Белю Куна, що українське правительство поспішить з помочию проти аліянтів.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВІДКИНУЛО ПРЕДЛОЖЕНЄ В СПРАВІ ДОСТАВИ ПОЖИВИ ДЛЯ РОСІЇ.

Боїть ся, що се предложене є політичним підступом.

ПАРИЖ, 13. мая. — Бездротна телеграма, вислана Чічеріном, большевицьким міністром загр. справ, на адресу д-ра Нанзена, голови комісії для достави поживи Росії, доносить, що большевики не згодили ся на поставлене їм услівє, а іменно заперестати боротьбу в заміну за поживу.

Чічерін доносить, що предложене д-ра Нанзена, вислане 17. цьвітня, одержав він дня 4. мая. Він дякує д-рови Нанзенови за його заходи, але заявляє, що ведене дальшої боротьби є конечне зі зглядів політичних та що зі сторони большевицького правительства було би нерозважним кроком сю боротьбу тепер припинити. Большевицьке правительство прийме всяку поміч у виживленю Росії, але коли вона не буде мати політичного характеру; „підійти себе правительство не дасть", говорить ся в телеграмі.

Дві противбольшевицькі армії маширують на Петроград.

ЛОНДОН, 12. мая. — Вісти з Гельзінгфорсу доносять, що противбольшевицькі армії мають намір перевести наступ на Петроград.

Соціялістична часопись з Гельзінгфорсу оголосила, що ген. Родзянко на чолї 3.000 армії Москалів розпічне наступ на Петроград від полудня, висаджуючи свої війська на полудневім побережи Фінського заливу, підчас коли армія ген. Юденича, яка числить також 3.000 жовнїрів, переведе наступ на Петроград від півночи, від сторони Олонця.

Телеграма з Гельзінгфорсу доносить також, що там сподїють ся прибутя 20 англійських военних кораблів, які мають пильнувати большевицьку фльоту.

Американські війська покинуть північну Росію в червни.

АРХАНГЕЛЬСК, 10. мая. — Видано вже точні зарядженя в справі повороту американських військ з боевого фронту у північній Росії, який має бути переведений з початком червня.

В тій справі одержано вже повідомлене від американського міністра війни Бейкера. В останнім місяци американські війська не брали значнійшої участи в боротьбі.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЄР ЗАЯВИВ, ЩО МИР Є НЕ ДО ПРИНЯТЯ.

Установчі збори приймили сю заяву гучними оплесками.

БЕРЛІН, 12. мая. — „Сей мир є не до принятя", заявив нинї у своїй промові перед установчими зборами німецький канцлєр, Шайдеман.

Присутні повстали з місць і довготриваючими оплесками повитали заяву канцлєра.

„Ми радо підпишемо мир, але такий мир, який дасть нам змогу запрацювати і сплатити те, що є справедливе", сказав Шайдеман.

„Ми не хочемо боротьби. Ми хочемо мира. Ми з грозою бачимо, до чого допровадив мілїтаризм.

„Ми хочемо уратувати наше житє нашої держави і народу. Ми не є всилї погодити услівя мира з програмою Вілсона.

„На підставі мирового договору Німеччина перестала за границею істнувати. Чи найдеть ся яка чесна людина, яка згодила би ся підписати мировий договір в такій формі, в якій він тепер є? Нї!

„Ми хочемо вести переговори, але мілїони у всіх краях вже нинї голосно підносять свої пляни нового мордованя. Коли сей мировий договір буде підписаний, то не лише Німеччина ляже трупом на побоевищи, але побіч неї також незалежність свобідних народів і їх віра в ідеали аліянтів".

Промову Шайдемана приняли оплесками всі посли крім радикалів.

Установчі збори рішили відкинути мировий договір.

БАЗИЛЕЯ, 12. мая. — Німецька пресова агенція доносить нинї, що більшість груп на установчих зборах рішила відкинути мировий договір.

Правительство поручило делегатам, щоби не підписували мира.

БАЗИЛЕЯ, 13. мая. — Берлінський кореспондент „Національ Цайтунг" доносить нинї, що канцлєр Шайдеман повідомив кореспондентів, що німецьке правительство не підпише мирового договору в його теперішній формі.

Великі демонстрації проти мирового договору.

БЕРЛІН, 11. мая. — „Німеччина розвинула новий прапор, на якім є виписаних 14 точок президента Вілсона, котрі президент тепер залишив", заявив нинї німецький президент в розмові з кореспондентом „Асошіейтед Прес".

Президент Еберт назвав мировий договір „страшним документом". Він зявив, що історія сьвіта не знає подібного випадку, аби так цїлковито нищити поборені народи.

В Берлїнї, Бресляві, Гданьску, Кенігсбергу, Касель і многих инших містах прийшло нинї до великих демонстрацій проти підписаня мирового договору. Сї демонстрації були зорганізовані національною народною партією.

Правідник національної народної партії, др. Густав Стреземан, промовляв в справі протесту щодо видачі бувшого цїсаря, заявляючи, що коли би німецький нарід се учинив, він був би позбавлений сорому і чести.

В Берлїнї надїють ся нової большевицької революції.

ЛОНДОН, 12. мая. — Нинїшні телеграми доносять, що уступлене міністра заграничних справ, Брокдорфа-Ранцава, і Ляндсберга, яко членів мирової делегації, є неминуче.

Побоючи ся вибуху нової большевицької революції в часі нарад установчих зборів над справою мирового договору, военні власти скріпили залогу в Берлїнї до 120.000 жовнїрів.

Австрія не може істнувати сама.

КОПЕНГАГЕН, 12. мая. — Др. Отто Бавер, австрійський міністер заграничних справ, промовляючи на зборах робітників, протестував проти мирового договору, предложеного у Версалю Німеччинї, як се доносить берлінська „Фосіше Цайтунг".

Др. Бавер, опрокидуючи плян аліянтів, які хочуть перемінити німецьку Австрію в невтральну державу, заявив:

„Мала німецька Австрія не може сама істнувати".

В СЕРБІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Большевицькі заворушеня в Хорватії.

РИМ, 11. мая. — Телеграми зі Сараєва, Босна, доносять, що в цїлій Хорватії прийшло до большевицьких заворушень, помимо проголошеня военного стану.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

АРМІЇ АЛІЯНТІВ ГОТОВІ ДО ДАЛЬШОГО НАСТУПУ В НІМЕЧЧИНІ.

Маршалок Фош відїхав на боевий фронт.

ЛОНДОН, 12. мая. — Бюро Райтера доносить, що на случай, коли би Німеччина відмовила ся підписати мировий договір, що вважають за неправдоподібне, армії аліянтів розпочали би безпроволочно дальший наступ в Німеччинї.

Маршалок Фош відїхав на боевий фронт, щоби видати конечні зарядженя військові.

Австрійська делегація в дорозї до Франції.

ЦІРІХ, 12. мая. — Австрійська мирова делегація з Реннером на чолї прибуде тут у вівторок. До Ст. Жермен, місцевости, положеної під Парижем, в якій відбудуть ся мирові переговори з Австрією, прибуде делегація правдоподібно в середу.

Мирова конференція визначила вже границї Австрії.

ПАРИЖ, 12. мая. — Головна рада „чотирох" провела нинї майже цїлий день над справою визначеня границь Австрії і передала справу раді заграничних міністрів.

Загально надїють ся, що в протягу сього тижня мировий договір для Австрії буде викінчений.

Угорське правительство одержало візване вислати делегатів до Парижа.

ПАРИЖ, 12. мая. — Аліянти, по волї чи по неволї, признали урядово большевицьке правительство — угорську саветську републику.

Рівночасно, як вислано запрошене до Відня, вислано також і до Будапешту, взиваючи угорське правительство, щоби вислало мирову делегацію до Парижа.

В часі, коли вислано запрошене, панувало загальне переконане, що правительство Белї Куна упало, але пізнїйше показало ся, що сї вісти були безпідставні.

Доси однак не одержано від угорського правительства жадної відповіди.

В ПОЛЬЩІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Замах на житє Падеревского у Варшаві.

ВАРШАВА, 11. мая. — На житє Падеревского, який повернув щойно з Парижа, зробили большевики замах.

Поворот Падеревского з мирової конференції до Варшави дав нагоду до великої демонстрації в його честь і його жінки, коли висїдали зі спеціяльного поїзду, який прибув з Відня. На стації появила ся тисячна товпа, щоби повитати Падеревского.

Коли Падеревскі і його жінка виходили зі стації, щоби всїсти до автомобілю, двох людий, які недалеко стояли, крикнули рівночасно „Проч з Падеревским!"

Рівночасно витягнули револьвери, стараючи ся з близкого віддаленя стрілити до Падеревского. Заки їм вдало ся віддати стріли, кільканайцять людий кинуло ся на заговірників, побили їх і розоружили. Доперва жандармам вдало ся увільнити заговірників з рук розяреної товпи.

Одним зі заговірників є Жид, іменем Ізаак Габлюм, другим є Поляк, звісний провідник місцевих большевиків.

Німцї лагодять ся до оборони Данціга і горішного Шлеску.

БЕРЛІН, 13. мая. — „Гданьский коритар" перемінив ся наraз у вулькан. Німцї у Східній Прусії зооружують ся від голови до стіп і є готові звести як найбільшу боротьбу за території, призначені Польщі в мировім договорі.

Власти по містах Східної Прусії дали осторогу всім цивільним, щоби не виходили в помешкань.

Телеграми з ріжних міст горішного Шлеску доносять, що серед німецького населеня панує незвичайне розярене. Всї кляси і партії, не виключаючи независимих соціялістів, беруть участь в демонстраціях проти прилученя німецьких територій до Польщі. Вони домагають ся від правительства оружа для оборони перед тими, що хочуть зробити їх Поляками.

НА УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Аліянти приказали Румунії здержати наступ на Будапешт.

ЖЕНЕВА, 10. мая. — На приказ представників держав аліянтів Румунія здержала свій наступ на Будапешт, як се доносить румунське бюро з Берна.

Телеграма румунського бюра звучить:

„Американське і англійське правительства здержали через своїх представників у Відни наступ румунських військ на Будапешт. Причини сього незвісні, треба однак догадувати ся, що вони є характеру політичного".

Гр. Каролї урядником Белї Куна.

ПАРИЖ, 9. мая. — Бездротна телеграма з Трансильванії доносить, що гр. Каролї приймив місце в міністерстві заграничних справ мадярського саветського правительства під Белею Куном.

Гр. Каролї був першим президентом угорської републики аж до часу останної революції, коли то правительство передало власть в руки комуністів з причини, що аліянти відмовили ся дати обіцяну Угорщинї економічну поміч.

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
To Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ЧЕРГА НА ГАЛИЦЬКУ Й БУКОВИНСЬКУ УКРАЇНУ.

В сих днях німецька Австрія і Мадярщина мають дістати від мирової конференції в Парижи услівя договору, в яких будуть означені границі обох сих република і буде також уступ про території, які ті держави стратили. Отже буде в тих услівях також бесіда про галицьку, буковинську й угорську Україну.

Про угорську Україну була вже згадка в договорі, предложенім Німеччині. Говорить ся там, що Німеччина має признати Чехо-Словаччину **включно з автономною угорською Русию;** се значить, що угорська Україна після того договору (а після бажаня Масарика і його приклонників серед угорських Українців в Злучених Державах, котрі, сповняючи його бажане, голосували по парохіях, аби угорська Україна належала до Чехо-Словаччини) входила би яко складова часть до чесько-словацької держави. Се ще не є остаточне рішене, бо мимо того мирова конференція могла би змінити сю постанову і згодитись, аби нарід на угорській Україні свобідною волею, без догляду чеських війск, заявив ся, чи хоче належати до Чехо-Словаччини, чи до України. Угорські Українці вже властиво заявили на своїх установчих зборах, що хотять злучити свій край з Україною, але як мировій конференції се не вистарчає, то могли би зажадати, щоби ще раз нарід сказав свою волю. Та чи се станеть ся, то ще велике питанє. Видно, Чехам вже обіцяно віддати угорську Україну в неволю і вони вже навіть наслали там своїх війск.

Тепер же про угорську Україну буде передівсім бесіда в договорі з Мадярщиною, а зокрема про границі обох країв.

Крім угорської України буде також бесіда і про галицьку та буковинську Україну, на відділенє яких від бувшої Австро-Угорщини має передівсім згодитись теперішна австрійсько-німецька република, а також і мадярська република.

Певна річ, що мирова конференція подиктує обом тим наддунайським републикам підписати зречене всяких претенсій до тих двох українських країв, але чи та конференція відразу в договорі виславить також волю народу тих країв, то ще питанє. **Волею народу галицької і буковинської України є передівсім самостійність, а дальше злука з київською Україною.** По справедливости мирова конференція повинна би сю волю народу ствердити в договорі і, означивши границі обох сих українських країв, сказати, що Австрія й Мадярщина підписують ся, що признають утворенє Західної України і злуку її з Україною київською. Однак мирова делеґація занадто короводить ся з польськими панами, як Падеревскі, Дмовскі і комп., і доси не може ще виплисти на чисту воду та сказати польським панам, **що Українці мають такесаме право до земель українських, як Поляки до польських, та що вона не признає заборчих плянів і претенсій польських панів.** Се є дуже сумне явище, коли мирова конференція хоче приложити справедливі засади президента Вілсона при рішеню справ других народів, а у відношеню до польських панів не має сьмілости того навіть сказати.

Кореспондент нюйорського дневника „Геральд", Мекензі, телеґрафує з Варшави, що справа галицької України може захитати кабінет Падеревского. **Каже він, що Поляки домагають ся, аби справу східної Галичини віддано їм самим до порішеня,** а як би Польща спинила війну в Галичині і не дістала східної Галичини, то Падеревскі упаде і на його місце прийдуть до власти радикали.

Се цілком тасама скандальна політика, яку Поляки вели в Австрії. Вони там домагались від Німців, аби Галичину віддано їм яко „домашну справу" і також німецьких панів страшили радикальними елементами. Тепер же ту свою скандальну політику повторяють в Парижи і сподівають ся, що найдуть ся і там такі пани, котрі настрашать ся радикалів і віддадуть польським панам галицьку Україну на те тільки, аби панів у Варшаві силою удержати при власти.

Ми сумніваємо ся, чи польські пани своєю скандальною і глупою політикою потрафлять наполохати мирову конференцію і чи вона піде послушно за забаганками польських панів та віддасть їм галицьку Україну в неволю, на те тільки, аби пани не стратили джабів.

Се значило би продовженє українсько-польської війни в безконечність і нам тяжко повірити, аби мирова конференція стала проти народу і проти мира.

ЧИ Є У ВАШІЙ МІСЦЕВОСТИ ВІДДІЛ У. Н. СОЮЗА?

Як нема, то кождий сьвідомий Українець повинен постарати ся, щоб заснувати його.

До заснованя нового відділу У. Н. Союза потреба на початку не меньше як 6 нових членів.

По близші інформації в справі заснованя нового відділу треба зголошуватись листовно на адресу головного рекордового секретаря У. Н. Союза.

S. MILANOWYCZ
P. O. Box 76 Jersey City, N. J.

ЗБИРАЙТЕ І СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА 100.000-НИЙ ФОНД ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ!

ЧИ ЗРОБИМО, ЩО ДО НАС НАЛЕЖИТЬ?

Щоби лекше читалось, напишемо невелику казку, але таку, що в ній правди богато є. Ану послухайте! Перечитайте! Перечитайте собі і другим дайте читати!

Отже слухайте!

Почав раз Гриць Куйбіда будувати хату. Поставив фундамент, здвигнув стіни, але даху не поклав. Був би і дах поклав, коби синок з Америки не забув прислати гроші, коби синок був не покинув батька в потребі. А синок в Америці живе собі несогірше, мешканє має і їду і нераз пивце на столі, як чого острійшого нема, але за тата йому байбардзо. Тай на ніщо здала ся татова робота. Розмочили стіни дощі, до середини на ніч летять воробці, а навкола бігають тічнею пси, тай збиточні хлопчиска кидають в стіни камінем. А сусіди з того чоловіка сьміють ся. „Ов," — кажуть — хтів Грицько ґаздою бути. Хтів хату нову мати, та ще таку, як війт, але фіґу буде мати. Гадав, що від сина з Гамерики талярів дістане, а дулю дістав. Гей, Грицю, як ти не пиріг, то не лізь в сметану". Бідний Гриць схилив голову до долу, тай пійшов панські воли поганяти. Як не мав хати, так не буде мати.

А то щось трохи і з будовою великої хати, не хати, але української держави має ся. Не цілком воно так, але ніби троха подібне. Цікаві знати? Ану послухайте!

Як грім розніс ся клич революції в Росії і російська царська держава розлетілась, а самодержний цар всеї Росії — шкеберть з царського престола.

Загудів грім революції над Австрією, а найясніший знов коміть головою з престола. Люди зразу із здивованєм гляділи, протирали очи, не вірили, але бачить: таки правда. Га, як правда, так давай кождий на своїм ґаздівстві порядок робити. Зачали порядкувати своє подвірє Чехо-Словаки. Зачали тесаме і Поляки. А як одні спритні, так другі злодії і то славні злодії. Зачали вони на українське ґаздівство поглядати, тай тільки слина їм з ротів потекла. Заскоботало їх в жолудку. „А як би так — думають вони — переорати трохи українську межу? А як би так з української хати потягнути, що в руки попаде? Як розкрадемо, то піде українське ґаздівство на ліцитацію, тай ми хитро, мудро, невеликим коштом його заберемо. Правда, що український ґазда схоче процесувати ся, але де в него на процес гроші? Має богато синів в Америці, але де вони йому пришлють центи? Самі за себе дбають". — От так ніби думали собі чехо-словацький і польський ґазда. Давно вони вже навчили ся красти добро українського ґазди. Ночами крали йому снопи з поля, заганяли коні в його красний овес, заганяли свині в його капусту, пасли корови на його сіножати, і то без труду їм ішло. А тепер гадають: „Переоремо українському господареви межу, а потім хоч з пів, або й цілу ниву заберемо, Заженемо там свої панські коні, випасемо на його добрі свої панські шляхоцькі свині, а він нічого не скаже".

Подумали, тай далі до роботи. Але щойно в однім місци викроїли межу тай ще кавалок ґрунту, а український ґазда їх по лобі єстиком, пужаком, ціпивном так смарує, що ся вілзе. Чехо-словацький ґазда гадає собі: „А, дам тепер спокій, я хитрощами своє дістану". А-ле польський ґазда не такий; той дуже, вибачте, свиноватий. „Що, — каже він — то Русін мене бє. Щоби ще хоч рукою бив, то пів біди, але він мене, пана, так по хлопськи гаратає поза уха єстиком і пужаком і ціпивном. О, псякреф! Таж я пан з діда прадіда. Таж мій пра-пра-прадід був крулем польським. Таж я шляхтич". Так собі думав польський ґазда; злодійська шляхоцька пиха не давала йому спокою. „Га, каже він, чекай Русінє, я цебе научен!" Тай далі пустив в українську пшеницю ціле стадо своїх польських свиний (а вибачте!), і то таких свиний, що мали своїх ґенералів. Думав собі Лях, що ті свині знищать пшеницю українського ґазди, а далі і хату підриють і ціле ґаздівство знищать. Але український ґазда не дармує. Пражить польських свиний, куди попаде. Поломив їм ноги, повідтовкав їм довгі рила, а богато таки поубивав, а тим часом і зачав процес в далекім місті Франції, в Парижи, там, де тепер високий трибунал із всіх повітів сьвіта засідає. Вислав на процес своїх синів, а сам далі польських свиний на своїм поли бє і далі не пускає. Але бідака не мав за що адвокатів наймити. А до процесу нині без адвоката ані не ставай, бо бігме, програєш.

А польський ґазда гроші має, тай наймив адвокатів, що не міра. Бо то так, що чим більший злодій, то більше адвокатів наймає.

Журить ся український ґазда. Геть адвокати забрешуть мене — думає. Але тут чує, що його сини з Америки одного зпоміж себе на процес вислали, та ще й з адвокатом. „А слава-ж Тобі Господи" — врадував ся він, тай надія в нього вступила, тай ще з більшою силою бє польських безрог.

Але польський ґазда як почув, що з Америки приїхав один син українського ґазди, та ще й з адвокатом; як почув, тай каже: „А, псякосць, у..ам сен, а нє дам сен!" тай ще десять адвокатів наймив.

„Ов, біда — думає собі Українець.—Щоб не знати, який мудрий був той адвокат, що з моїм сином поїхав на процес, то не перекричить адвокатів Поляка. А як Поляк ще якого мандатора від суду перекупить, то пропало моє ґаздівство. Хиба може ще мої сини в Америці зложать ся з послідного, тай яких адвокатів наймуть, а моя справа чиста, то й до мандаторів не треба лазити з яким „куку-в-руку". Потішив ся бідачиско такою надією, пошкробав ся в голову тай далі польських безрог по рилї. Польські безроги, скажені, кусають його і синів, що йому помагають, толочать засіяні нивки, ба ще й хочуть геть хату йому розрити.

„А здохнете ви, — каже він — а хати мені не рушите. Не дам вам рознести тих стін і фундаменту! А най но сини мої в Америці підіпруть мою справу, то вас прогнавши, я зараз дах на хаті покладу".

Так думає український ґазда, так потішає себе, боронить; а цікаво знати: чи його сини в Америці дадуть йому поміч?

Гей, сини українські в Америці! Там уріднім краю вашім польські свині (вибачайте) українську недокінчену хату хочуть рознести і знищити. А Поляки сиплять гроші мов полову в Парижи, аби тільки справу свою злодійську виграти. Україна на вас покладала надію, що ви їй поможете грішми нагнати польське бидло з рідної землі.

Тож не чекайте, але зараз таки висилайте жертви до Українського Народного Комітету, жертви на ратованє українських земель від польських безрог і їх московських, румунських, а навіть чехо-словацьких посестр. **Г.**

Тарас Шевченко.

ОДИН У ДРУГОГО ПИТАЄМ.

Один у другого питаєм:
На що нас мати привела? —
Чи для добра, чи то для зла?
На що живем? Чого бажаєм?
І не дізнавшись умираєм,
А покидаємо діла.
Які-ж мене, мій Боже милий,
Діла осудять на землі?
Бодай ті діти не росли,
Тебе сьвятого не гнівали,
Що у неволі народились
І встид на Тебе понесли!

О, люди, люди, неборакі!
На що здали ся вам царі?
На що здали ся вам псарі?
Ви-ж таки люди, не собаки!

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати
І будуть люди на землі!

ДО УКРАЇНЦІВ З АМСТЕРДАМУ, Н. Й.

Місцевий У. Н. Комітет скликає збори, котрі відбудуть ся в **неділю, 18. мая**, зараз по вечірни, в гали церковній. Просить всіх Українців і Українок з Амстердаму, щоби не жалували свого труду та прийшли на ті збори, бо є дуже важні справи до обговореня. 57

С. Цюпка,
секр. місц. У. Н. Комітету.

ДО УКРАЇНЦІВ В ГАМТРАМК, МІШ.

Український Народний комітет в Гамтрамк, Міш., подає до відома всім тим місцевим добродіям, котрі зложили свої жертви на Фонд оборони Галичини, щоби появили ся на **мітінґ**, котрий відбудеть ся **в неділю, 18. мая** с. р., точно о 1-шій годині пополудни, в парохіяльній гали „Української Хати", під ч. 22 Ґрілінґ ул., Гамтрамк, Міш., бо є важні справи до полагодженя. Будуть ся також роздавати рітини, котрі наспіли від Головного Укр. Народ. Комітету в Ню Йорку. 57

Т. Гуньовський,
секретар місц. У. Н. Комітету.

ГУМОР І САТИРА.

Як „Народна Воля" оглядала Україну при сьвітлі місяця.

Для вистави коромисловоі політики ми часом подаємо із скрентонської „Народної Волі" найцікавійші виімки з її **коромесловоі політики** (назву „коромеслова політика" надали ми від пословиці: „І сюди і туди, як бабине коромесло"), однак „Народна Воля" того не любить і каже, що виімки не дають повного образу її коромесловоі політики на надгудсонській виставі. Не дасть ся заперечити, що вона має в тім капку рації, бо „Свобода" може вибирати найкрасші взори коромесловоі політики в сторонничий спосіб і через те ціла вистава тої політики може виглядати сторонничо. Для оминеня хоч би всякої тіни сторонничости „Свобода" готова від часу до часу подавати для вистави коромесловоі політики цілі коромеслові статі „Народної Волі", а щоби показати свою добру волю, **наша ґазета отсе передруковує докладно і без змін програмову статю „Народної Волі" з дня 15. серпня 1918 року, з часу, коли Скоропадський вже шість неділь сидів на своїм гетьманськім стільци.**

Та статя „Народної Волі" звучить:

ВІДНОСИНИ НА УКРАЇНІ.

Вообразити собі нині стан відносин на Україні на підставі телеґрафічних донесень щоденної преси — се майже те саме, що представити собі вигляд невідомого міста, **оглядаючи його тільки при сьвітлі місяця.** Яка є вартість тих телеґрафічних донесень, про те мали ми нагоду переконати ся минувшого року. Про Україну та Українців згадували тоді телеграми навіть частійше, чим тепер, але кождого разу, як прийшли опісля які ґазети з України чи з Росії, то представляли справу зовсім инакше, чим телеграми. Фактично телеграми через цілий той час, коли можна їх було порівнувати з донесеннями російської та української преси, показували ся завсїди немов згори уложеними на збаламученє людий. Вистарчить лише пригадати, що телеграми приписували Українцям що найменше пятнайцять разів проголошенє України незалежною державою перед тим, поки її дійсно такою проголошено.

Тож нема нині більшої помилки, як судити про відносини на Україні на підставі того, що доносять своїми телеґрамами ріжні новинкарські аґенції. З тих телеграм можна що найбільше вносити про загальні зарися подій на Україні, як при сьвітлі місяця можна вносити, де є в невідомім місті вищі будинки, а де низші. Але як при сьвітлі місяця тяжко вгадати, котрий будинок є кращий, а котрий поганійший, або котрий є сильнійший, а котрий слабший, так тяжко і при помочи телеґрам виробити собі опінію про те, котрі події мають дійсне значінє, а котрі оголошено може тільки ради сензації.

Позитивно ми знаємо нині про Україну тільки те, що Українська Центральна Рада вже більше не істнує і що головою українського правительства є ґенерал Скоропадський, званий також гетьманом. Та вже про самий упадок Центральної Ради і про перехід власти в руки Скоропадського, як рівнож і про володїнє Скоропадського маємо тільки ріжні верзії, частенько доволї суперечні між собою і через те ніяк не здатні на те, аби на них можна було певно основувати ся.

Зрозуміти сяк-так ситуацію можемо тільки основуючи ся передівсім на тім, що було нам попередно звісне про відносини на Україні і стараючи ся погодити се з телеґрафічними донесенями.

Якіж були відносини на Україні до тих часів, поки доходили до нас звідтам вісти безпосередно?

Один факт, який нам є добре звісний, а який не міг підпасти ніякій зміні за пару місяців, є той, що **коли 80 процент населеня України не вміють ні читати ні писати.** Се селяни. Се маса українського населеня. **Про свідомість тої маси майже нема що говорити.** Сила Української Центральної Ради минувшого літа основувала ся якраз на отсій масі. Російські соціялістичні партії або не мали доступу до селян, не вміючи балакати до них зрозумілою мовою, або й прямо іґнорували селян, вважаючи їх за елемент не здатний до поважнійшої революційної праці. Таким робом селянство стало природним ґрунтом для роботи українських соціялістичних партій. І о скільки події в Росії поступали нормально, Українська Центральна Рада, без сумніву, репрезентувала масу українського населеня.

Відносини змінили ся, як большевики зачали свої авантури. Се факт незаперечений, що в хвилю, як большевики зачали кроваву боротьбу проти вибраної українським народом Української Центральної Ради, маси українського народу не стали по стороні Центральної Ради з такою рішучостию, з якою повинні були стати по стороні своїх вибранців. Можна сказати, що маси українського народу приглядали ся тій боротьбі, якби то їх вона не обходила. Побідить Рада — добре, побідять большевики — також добре. Чому воно було так? Тому, що в тій боротьбі ходило о річи незрозумілі для необразованих людий. Ходило о те, чи має народ сам запровадити собі кращий лад демократичними способами, чи має віддати свою судьбу в руки якогось нового Месії, на імя Ленін, що автократичними методами запровадить рай на земли — до 24 годин. Се були питаня наукові, теоретичні, пріншіпіяльні. А для неписьменного чоловіка вони такі самі незрозумілі, як китайська мова.

Український селянин розумів тільки одно, що так Рада, як і большевики роблять йому однакові економічні обіцянки. Инші обіцянки були — для него безвартісні. **Що пр. обходить неписьменного чоловіка обіцянка запровадженя української школи, коли він в школі ніколи не був і в дійсности навіть боїть ся її?** Він брав на увагу те, що обі воюючі сторони обіцяли йому землю і чекав, котра сторона побідить, аби відтак сказати їй: „я все ... " Більше. Большевики не тільки обіцяли селянинови землю, але й говорили йому, що можна її брати зараз. Можна брати і землю і все те, що є на земли. Що можна свобідно брати, що тільки під руку попаде. Що можна рабувати, руйнувати, палити, убивати і мстити ся до схочу. А Рада казала чекати, аби можна було зробити все в порядку. **І темному чоловікови, котрий звичайно думає більше по звіринячому, большевики, природно, повинні були навіть припадати до вподоби.** Центральна Рада безуслівно втратила була богато приклонників серед селян. Доказом на се незаперечені вісти про надужитя українських селян „большевиків" в найтемнійших околицях України, на Волини і Поділю. Певна річ, що ті надужитя не були з волі **Укр. Центр. Ради.**

Повага Ради упала ще більше через брутальне поступованє спроваджених нею на Україну німецьких та австрійських війск. Але найбільше упадала повага Ради постійно через те, що її члени загально мали зовсім мало житєвої практики та політичного вишколеня. **Се були переважно молоді люди, між якими певна річ було богато добрих аґітаторів, але мало людий спосібних до того, щоби управляти державою і то ще в виїмково трудних часах.**

Ми недавно подали передруком за „Нову Україною" з Хабаровська опис послідного засїданя Укр. Центр. Ради. В тім описі є одно, що повинно заставити до застанови навіть найльояльнійших приклонників Ради. Се реляція про висилку депутації від Укр. Центр. Ради до німецького амбасадора Мума в ціли запротестованя проти насильства німецьких жовнірів над Радою. Рада вибрала між иншими, членом депутації тодїшного премієра, Голубовича. І Голубович вибір приняв і ходив до німецького амбасадора а сей сказав йому буцючно: „За пізно".

Нам прикро обговорювати сей інцідент. Ми вважаємо його за найскандальнійший в історії Ради. Як скандальний він є, можна собі представити найкраще з порівнаня. Представмо собі, як би то було виглядало, як би президент Вилсон був пійшов в депутації від конґресу Злучених Держав до німецького амбасадора Бернштофа, аби запротестувати проти того, що німецькі підводні судна топлять кораблї з американськими пасажирами...

Як би в цілій історії Центральної Ради не було нічого більше понад факт висланя сеї послідної депутації до німецького амбасадора, то й се вже вповні вистарчає, аби осудити Раду в її тодїшнім складі за нездібну держати дальше власть на Україні. Як Рада сама себе не вміла на стільци поважати, то що дивувати ся, як не церемонили ся з нею Німці?

І факт, що нове правительство Скоропадського обняло власть на Україні без ніяких замітнійших трудностий, а навіть **деякі солїднійші члени та прихильники Ради за пару днів погодили ся з новим ладом, вказує, як дійсно Українська Центральна Рада була вже тоді втратила ґрунт з під ніг.** Враз з тим приходилоб ся здогадувати, що й Скоропадський не є аж такий надто чорний, як його зразу малювали. Очевидна річ, що є на нім одна пляма, яку годі йому забути: сам факт при чиїй помочи він став гетьманом України. Та знов не треба забувати, що стало ся се не в нормальних відносинах. Як повстане огонь в хаті, то не час оглядати ся за коновкою, аби набрати в ню води; наберете тоді води і в капелюх.

Нам видить ся, що одна з послідних новинок з України в великій мірі пояснює гетьманьство Скоропадського. Іменно була вістка про відкрите заговору, аби австрійського архикнязя Вільгельма зробити королем України. І що Німеччині є сей заговір не до вподоби.

Вістка про кандидатуру Вільгельма на київський престол не є така надто нова. Про ню було чути дещо вже рік тому назад. А чому вона Німеччині не подобає ся, можна легко догадати ся. Не подобає ся вона з тої самої причини, чому не подобає ся їй австрійська розвязка польського питаня. Німеччині не до вподоби можливість зросту впливів та сили Австрії. З тої причини Німеччина воліє, аби Україна була поза впливами Австрії. Тоді вона була би скорше під впливами Німеччини. І так само Австрія остала би на дальше під впливами Німеччини.

Факт, що осередні держави зараз після заключеня мира в Берестю взяли ся так усердно до шуканя князів та королів для всіх нових держав крім України, впадав вже многим в очи. Невже осередні держави заопікували ся Україною на те, аби лишити її републикою? Тяжко було в те повірити. Се пахло чимсь підозрілим. Тепер показує ся, що то було. Україна — за велика держава. Хто зможе задержати Україну під своїм впливом, той зможе верховодити серед осередних держав. І так Україна стала тереном інтриг між Німеччиною і Австрією. Австрія старає ся дати Україні свого архикнязя за монарха. Німеччина на перекір піддержує Скоропадського як гетьмана. Хто знає? Може Німці навіть дають до зрозуміня Скоропадському, що поможуть йому стати королем України? В кождім разі замітна річ, що одним з перших вчинків Скоропадського було скасувати назву „українська народна република" а запровадити назву „українська держава".

Скоропадський може ще бути королем України. Тепер він оголосив себе тільки гетьманом з автократичними правами. Є отже місце на уступки. Він може тепер дати Україні демократичну конституцію в заміну за висший титул, королівський. Думаємо, що не без спеціяльного значіня є факт, що кругом него зразу згрупували ся всякі переконані монархісти.

Питанє є, що скаже український народ. Бажанєм кождого щирого демократа, очевидно, є, аби український народ дав Скоропадському до зрозуміня свою ворожнечу до монархії так недвозначно, щоби він навіть не поважив ся нікоди публично виступити зі своїми можливими плянами. **Та в тім то й є ціла трудність. На український народ тимчасом не можна дуже числити. Він одного дня з Центр. Радою, другого дня з большевиками, а третого готов стати і з царем. Одинокий елемент, з котрим в кождім випадку треба числити ся, се маленький процент інтелігентних людий поміж двайцятьма процентами письменних. Слабість Українців була доси в тім, що лише мала часть інтелігентів признавала ся до українського народу. Тепер се змінило ся трохи. Враз зі Скоропадським вернули до українства і такі люди, про яких давнійше годі було навіть думати, що вони колись вернуть ся до українського народу. Але враз з тим українство також тратить свій різно демократичний характер.**

Відносини на Україні є нині більше загадочні чим коли. **(С.)**

ПОЗІР! ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Заходом місцевого Українського Народного Комітету відбудеть ся

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 18. МАЯ 1919 Р.

в церковній гали, 42 Ван Бюрен улиця.

Початок зараз по Службі Божій.

Всі пасейські і околичні Українці, котрим лежить на серці рідна справа повинні прибути на се віче. 57

Український Народний Комітет в Пасейку, Н. Дж.

ЧИ ЗА ЛЬВІВ?

(Повисша статя є передрук з часописи „Вперед", яка під сю пору виходить у Львові, друкована латинськими буквами).

Коли прислухуємо ся поодиноким голосам, які то тут то там відзивають ся в польськім суспільстві, то побачимо, що польські верховоди-пани прямо водять за ніс свій нарід.

Перед своїм народом декламують про оборону, про ратунок, про визволенє міста Львова, того польского Львова, тої перли в Ягайлонській короні. Хочуть силоміць вперти віру у свій нарід, що Львів польський. Тимчасом після статистики з 6-го червня 1918 р. було у Львові 187.000 цивільного населеня. з того припадає на Поляків ледви около 101.000, а решта около 25.000 Українців, 59.000 Жидів і поверх 2.000 осіб инших народностий. Значить, Поляки мають заледви трохи більше ніж половину населеня, а майже половина, себто 86.000, не є Поляками.

Українці ніколи не твердили і не твердять, що Львів є тепер український, а помимо того, що хоч Львів не є польський, все казали і кажуть, що Львів яко громада з великою сумою Поляків, лишить ся їм яко автономна громада в Українській Народній Републиці.

І хоч самою статистикою не могли би доказати, що Львів є польським, вони помимо того ведуть війну о Львів. Ведуть війну, навіть хоч би мали стягнути на себе неґодоване антанти (злинтів) і Вілсона, на котрих вони так дуже все поликують ся і хвалять ся, що антант прямо любить їх.

Ведуть війну мимо того, що Вілсон мав сказати — коли вірити ґазеті „Джурнал де Дебатс", яку цитують самі польські часописи — що він дуже завів ся у вірі в польську єдність, бо він думав, що в Польщі заведеть ся лад, а то замісць ладу запанувала повна анархія. Ведуть війну мимо того, що після донесень телеґрафічного бюра Райтера англійський міністер закордонних справ проголосив заяву, в якій звертає увагу Поляків на те, що антант поможе лише тим державам середної Европи, котрі докажуть, що є спосібні завести лад і цивілізовані відносини.

Отже іззa Львова, який в сути річи не є польським в абсолютнім розуміню, не вели би вони братовбийчої війни і не стягали би неґодованя антанту із закидами анархії і безладя — не стягали би тим більше, що не мали би на меті забраня східної Галичини. Бо коли вони все і все цитують точку Вілсонової заяви, що сотворенє Польщі з частий країв з переважаючим польським населенєм (цитат стрічаєть ся майже що дня в польських часописях), то певно їх заходи не ідуть аж так далеко, щоби забрати східну Галичину.

Про саму-ж історичність нема що і слова тратити, бо Поляки, здаєть ся, вже самі не вірять в правосильність всяких історичностий. Отже о що їм ходить?

Ходить їм головно о Дрогобич і Борислав.

Те зазначив головно „Курієр Львовскі" з дня 4. грудня 1918 р., поміщуючи відозву до „Полякуф Подкарпаця". Там виразно сказано:

„Промисл нафтовий, незалежний від того, хто є хвилевим властителем копалень, є власність правна народу польського... Коли се головне заглубленє нафтове пропаде, то й край цілий стратив товар виміннйй (нафту, бензину, смари), за котрий може легко одержати заграницею цукор, зелізо, ткани-ни і инші товари..."

Подібні думки висловлюють поважнійші Поляки, котрі між иншим кажуть, що не о Львів їм ходить, але о Дрогобич і Борислав. Самого Дрогобича і Борислава жадати не можуть, бо се було би дивоглядним. Зате, опираючи ся на польскість Львова, можна одержати його, а з ним частину Галичини, яка буде містити в собі Дрогобич і Борислав.

Навіть о велику посілість, о дідичів, не розходить ся Полякам-панам, а о кількох міліонерів, о нафтярів. Не о польську ідею, а інтерес і то о інтерес одиниць, інтерес доробкевичів, а ти, польський народе, проливай свою кров, проливай кров свого сусіда, з котрим ти маєш жити цілі віки, і хоч би ти мав стягнути на себе неґодованє цілого сьвіта, то все нічого, бо тим ущасливиш кількох масних панків.

Отже ти, Львове, маєш бути окупом інтересу одиниць, а не своєї польскости. За ціну твоєї крови і доброї крови, має мати кількох всесильних золо-то.

ДОПИСИ.

PHILADELPHIA, PA.

Чи ми зробили і чи зробимо те, що до нас належить?

Наїздилось до Парижа, де засїдає мирова конференція, много, премного людий з цїлого сьвіта. Поїздились і білі і чорні і жовті, губаті і не-губаті, косоокі і не-косоокі, в окулярах і без окулярів, вчені і меньше вчені, великі богачі і меньші богачі. Приїхали московські князї і генерали і графи і „памєщікі". Приїхали і польські пани, шляхтичі, графи, панки і підпанки. Приїхали і делєгати від українського народу, делєгати від української хлопської демократичної републики, делєгати від американської і канадійської української іміграції.

Того-ж вони там поїхали? Чи на забаву? Чи на баль? Чи на празник? Чи на розмову?

Чого-ж там із всїх сторін сьвіта люди поїздились, так як пчоли до меду? Чи може будуть мід, вино попивати, чи може будуть гуляти і забавляти ся?

Ой, не того, не того поїздили ся там представники держав і народів з цїлого сьвіта. Приїхали там на те, щоб мир на сьвітї завести. На те, щоб нову мапу Европи зладити. На те, щоб новими границями сьвіт подїлити: — то моє, а то твоє — тут мій край, а там твій, — тут моя вітчина, а там твоя.

Коштовне те дїлєнє, те робленє мира, те ставленє нових границь, нема що казати. Хто приїхав яко заступник такої держави, як Америка, Англія, Франція і т. п., то не журить ся, що то коштовне. Що його кошт обходить? Держава має гроші.

Така тепер справедливість на сьвітї, що йно задзвони сріблом-злотом, а вона вже до тебе залицяє ся, тай підсьміхує ся і моргає. Га, нема ради. Не легко її перемінити. Бо то всюди тепер так: „Хто мастить, той їде". Чи може неправда?

А на тім то вже найлїпше знають ся ті Москалї і ті Ляхи, що їхали до Парижа. Ой, знають ся. Приїхали там, а гроший у них, що не міра. Що могли, з собою привезли. Мілїони привезли. А на що? Може на те, щоб свої краї визволити? Та так вони кажуть, але чи правду кажуть? Брешуть, брешуть і здорово брешуть! І Москалї і Поляки.

Привезли з собою гроший а гроший, а на що? Та таки на те, щоб справедливість грішми засипати. Та таки на те, аби собі панованє купити. Та таки на те, щоб їх гроші такі границї поставили, щоб не було свобідної України, але щоб її подїлити між Москалїв і Поляків.

Панували над нами не рік, тай не два і ще їм мало. Панували над народом українським цїлими віками і ще хочуть панувати.

Насмакували ся злодії в українськім добрі і не хочуть його з рук пустити. Надерли ся української шкіри і далї хочуть дерти. „А дерло би їх по души, по серци, по череві, та би їх дерло" — закленє не-один. Та вже клени, чи не клени, а то не богато поможе.

Не поможе, брате, не поможе, хоч би твій проклїн був справедливий, а гнів сьвятий. Гроші всьо роблять, а не проклони.

Та є в Парижи і українські делєгати. Не дармують, не байдикують. Роблять. Розщибають ся за справою України. Боронять української землї від московських і польських собак.

Пукають до одних дверий і до других, там де сила є. А ті, що мають силу, знаєте, що їм кажуть? А от кажуть: „Та ми про Україну не знаємо богато, тай не знаємо, чи можна за них обстати. А брешуть, мощно брешуть. Бо добре про Україну знають. А як би так їм засьвітити в очи сріблом-золотом, то зараз би так красно говорили все, що знають, а ще й додалиб немало, та примастилиб би красно.

Знають, що Москалї і Поляки хочуть над нашим народом панувати; знають, що ті Москалї і Поляки, котрі в Парижи сидять, то горячі злодії, що чигають на українське добро. Добре знають. Але нічого анї не писнуть.

А чому? Бо чекають і сподївають ся польського і московського золота.

А українські делєгати не мають мілїонів. Звідки набрали? З тої віками окраданої, обдираної української землї? З того бідного українського хлопа, з котрого вороги послїдну сорочину дерли? Та він був би із щирої души дав, алеж війна ішла чотири роки, а він тепер не має даху над головою, не має кусочка сухарика для змізернїлих дїтий. Що-ж міг дати тим українським делєгатам, котрі поїхали до Парижа Україну боронити?

Але вони, ті українські делєгати в Парижи, боронять України. Боронять, бо люблять Україну такою великою і сьвятою любовю, що готові за неї житє віддати, на хрест іти, з голоду гинути. Дорогі наші рідні оборонцї! Може в голодї ходять, може кусочка хлїба нераз не мають, але Україну і українського хлопа і рідної землї боронять — наші герої.

І в потребі до нас, до нас, американські Українцї, кличуть: „Братя, поможіть нам! Ми не жалуємо ся на те, що ми в нуждї, але дивіть ся, та-ж Україну треба ратувати! Поможіть нам, братя Українцї з Америки, бо хто буде Україну тут перед сьвітом заступати, як нас не буде? Поможіть нам спасати український народ, бо Москалї і Ляхи хочуть на него кайдани нові заложити!"

Чи чуєте, братя Українцї в Америцї, той клич? Чи чуєте? О, чуєте, певно чуєте. Ще у вашій груди бєть ся серце українське, ще у вашім серци горить могутня любов до України. Таж так чекаєте тої хвилї, що-б до краю вернути, як же-б ви не чули? О чуєте, добре чуєте, братя і сестри! Дотепер ви вже зложили пятьдесять тисяч долярів на ратованє українських земель від ворогів. І хто-ж може сказати, що ви не любите України?

Але гроша ще треба, братя і сестри, Українцї в Америцї. За місяць може буде справа України вже порішена. В тім місяци ми мусимо складати жертви на ратунок України. Не чекаймо-ж і не оттягаймо ся, щоб не було запізно.

Українцї в Америцї! Українські організації, Братства! Товариства! Сестрицтва! Українцї і Українки! Всї як один спішім сейчас жертвами на ратоване України! Але сейчас! Жертвували ми досї, не жалуймо-ж ще більше жертв! Не жалуймо, бо се для України.

г.

—o—

NEW YORK, N. Y.

I.

Українська Ніч в Ню Йорку.

Погода не дописала. Але хто в нас є всилї предвидїти, бодай на одну хвилину, що станеть ся в будучнинї?... Погоді мусимо простити; вона потрафила в день 1. мая с. р. за одним замахом розбити цїлорічні заходи нюйорських большевиків; але не можна простити нїколи тим Українцям, які змаловажили собі сю хвилю і не прийшли; а вже прямо ганьба тим, які приволїклись, а коли прийшло ся стати в ряди, тільки плечі відвернули. Але своїм патріотизмом з камяної доби вони сим разом мало що замкодили. Найшло ся зпоміж 10.000 нюйорських Українців яких сто людий, котрі не обавляли ся роси небесної, не лякали ся стати в ряди своїх товаришів, але сьміло і бодро, мов наперекір неприви́тній погоді, наперекір збаламученим вівцям, пійшли і зайшли на місце призначеня.

Конечно згадати, що Американцї постарали ся вшанувати український похід як слїд, бо дали першорядну музику і кінну полїцію.

Хто пильнійше приглянув ся тій витривалій горсті Українців, то пізнав в них з першого погляду тих, які завсїди без надумуваня, але чесно і солїдарно відзивались на всякі поклики, де ходило о добро їх народу, де ходило о заманїфестоване, що ми не горстка збаламучених овець, а нарід гідний того, чого домагаєть ся. Тому честь і слава тим Українцям! Се молодцї! Україна їм за се відплатить ся. Мешкає вона в їх серцях, тому буде вона для них і на поверхні землї. Ті знов, що помітували і помітують дорогим нашим скарбом, нехай радше їдуть на Камчатку...

Дорогою витали нас цікаві, а що на передї видніла напись „Ukrainians", то часто-густо витали нас Американцї оплесками з вікон камениць пятої евені, якою похід поступав наперед.

Прибувши на місце, ми застали вже горстку людий. Місце для нас призначене було, помимо непогоди, красно осьвітлене. Прибувших привитав кількома щирими словами п. Райт, дистриктовий секретар позички свободи. Слова його з певностию глибоко вбили ся в память кождого присутного. „Америка полюбить Українців, бо дотеперішними доказами вони сего удостоїли ся" — се його слова. Опісля говорив п. Ю. Павчак. Загрів він всїх своїми теплими словами і закликав до вдячности американській державі.

Отворено збірку підписчиків на ноти Побідної Пятої Позички Свободи. І тут Українцї поставились і помимо того, що деякі з присутних закупили вже передше ноти, купували ще більше. Були і чужинцї, які не остались позаду.

Міжтим співав місцевий Український Хор і пригравала банда. Загальна сума зібраних гроший виносить $5.000, не вчисляючи того, що зібрали полїцаї і молоді хлопцї зі скавту.

Позаяк дощ не переставав, зібрані в примірнім порядку пійшли домів. Пійшли з вдоволенєм, що так гарно все вдалось, помимо ріжних перешкод.

Сим разом доказали Українцї, що вони відважні не тільки на погоді, але і на дощи. Завважили се й Американцї і висказали присутним своє признанє. Тому ще раз честь і слава тим Українцям.

Присутний.

—o—

II.

„Ой не ходи, Грицю".

Минувшої недїлї відограв театр нюйорської Української Народної Громади драму „Ой не ходи, Грицю" на користь товариства „Богородчани".

Щоби перейти всїх граючих зосібна і о кождім дещо сказати, се забралоб богато місця, а вкінци не малоб ширшого значіня. Після моєї думки того рода критика булаб навіть злишною, бо звичайно полишають ся важнїйші уваги, а дасть ся місце дрібницям. Тому сим разом ограничусь на більше важних спостереженях.

Щодо критики персоналу театру Української Народної Громади то та розпадалаб ся на дві відрубні части. Кождий, хто бачив виступ акторів згаданого театру, завважив, що між ними є велика ріжниця. Деякі з них є душею української штуки від давен-давна. Кождий їх рух, кожде слово, кождий акцент, кождий ґест є обчислений, випробуваний; тому можна їх критикувати або зовсїм осібно, або лише принагідно. Вони грають і думають, або коротко сказавши: знають, що грають. До таких належить панї Комишевацька, п. Комишевацький, п. Баюс, п. Лазута, а після сего представлення конечно причислити до них і панюЗадорецьку. І, як кажу, критикувати їх можна лиш обережно, мірятн иншою мірою ніж прочих граючих.

В загальній критицї можна їх зовсїм поминути. От примірóм: коли хтось грає довше на сценї і розуміє акцію даної штуки, то він безперечно знає, яка повинна бути сила його голосу. Такому акторови я не можу сказати, що він говорив тихо, бо тим би він обидив ся і така критика виглядала би радше на докір. Тому прошу одні і тісамі слова розуміти в инший спосіб; відповідно до осіб.

Панї Комишевацька в ролї Марусї. Співи виходили досить добре, однак злишна була би модуляція при високих тонах, на фістулу. Иншими словами, ся модуляція з природних причин у панї Камишевацької є завиразна і заголосна. Знов любовні моменти і взагалї цїле відношенє до Гриця виходило сим разом зазимно.

Пан Лазута в ролї Гриця. В деяких моментах замало занятий був ролею, з чого виходили контрасти і біг акції ставав неконсеквентним. Міг він бути арогантним і зимним, але поза тим всїм мусїла крити ся незмірна любов до Марусї. Се мали доказувати його рухи, акцентоване слів і ґести.

Пан Баюс — се актор, для якого кожда роля добра. Доказав він того і сим разом. З початку замало було в него тої хитрости, якою визначають ся Хома. Пізнїйше все пійшло своїм ходом.

Цікавим був виступ панї Задорецької в ролї матери Марусї. Роля ся припала їй зовсїм до серця і, здаєть ся, її виступ найбільше забавляв присутних. Надсподївано добре випали її рухи, хотяй голос в деяких моментах не відповідав панїй женщинї. Театр повинен подбати о частїйші виступи сеї дійсної акторки, бо оказало ся, що навіть в сїй штуцї були для неї о много відповіднїйші ролї.

Щодо гуртових виступів то можна загально сказати, що ще завсїди виходять вони досить ненатурально. Полишім співи, а возьмім саму акцію. Сьмішно виглядає, коли Гриць є в божевільним настрою, а нїхто з присутних на сценї не звертає на се уваги. Прецї всї повинні брати живу участь на сценї. На се-ж вони там і є. Або як, примірóм, може дївка прати і виляскувати праником, коли голосу нїякого не чутно. На се треба конечно звернути увагу. І зимно не повинно було конечно бути на сценї, бож зеленина була видна довкруги на декорації. Танцї однак вдали ся і може їм позавидувати найлучший театр; як рівнож характеризація була першої кляси, з вимком характеризації Хоми.

Дальше заряд театру повинен постаратись о коротші перерви, а родичі повинні рішучо лишати свої дїти дома. Нехай тільки кожда мати або батько пригадає собі той театр, який були сповнили дїти на свою руку в четвертій дїї. Поважані родичі! Се-ж не ярмарок, а представленє!

Присутний.

ПОЗІР! DETROIT, MICH, ПОЗІР!

СПІВАЦЬКЕ ТОВАРИСТВО „БОЯН" ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ КАТОЛ. ЦЕРКВІ СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

— відограє —

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 18-ГО МАЯ 1919 РОКУ
В ГАЛИ ПАРОХІЯЛЬНІЙ ПРИ КЛІПЕРТ ЕВЕНЮ

ВЕЛИКЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

БОНДАРІВНА

драма в 5ох діях Тобилевича.

ОСОБИ:

Староста, вельможний пан.......................п. Форись Іван
Чеслав Герцель, шляхтич, його прибічник.........п. Кіник Іван
Гнат Бондар, старий козак.....................п. Запотічний Вас.
Тетяна, його дочка............п-на Енджейовська Марія
Марія, хозяйка у Бондара..............п-нї Болеста Катерина
Тарас, козак Запорожець.............п. Стульковський Григор.
Денис, парубок.................................п. Дитиняк Іван
Оксана, дївчина, сестра Дениса.............п-на Гирман Розалїя
1. Запорожець ....п. Голояд Андрій
2. Запорожець ....п. Андрусевич Михайло
1. Чоловік ....п. Михайлишин Григорій
2. Чоловік ....п. Процик Іван
1. Наймит ....п. Теперичко Дмитро
2. Наймит ....п. Колодчин Петро
Мордохей, арендар ....п. Климань Іван

Запорожці, народ, дївчата і челядь двірська.
Річ дїєть ся на Україні в 16. столїтю.

Режісер і діриґент: п. Стисловський Андрій.

Початок о год. 7-ій точно. Цїни місць: $1.00, 75, 50, 35 і 25 ц.

57 КОМІТЕТ.

БЕЗРОБІТЄ.

(From the U. S. Employment Service.)

Після рапортів, одержаних державними бюрами посередництва праці з 36 стейтів, ситуація в першім тижни мая представляла ся так:

Нова Анґлія. — З виїмком Конетікут безробітє зменьшилось у всіх стейтах Нової Анґлії. В Бріджпорт 7.000 безробітних, Ню Гейвен 4.000, Меріден 3.000, Норвіч 1.000, Дерби 600, Стемфорд 400, Мідлтавн 325, Ню Лондон 300. В Фол Рівер, Мас., безробітє в будівельнім промислї. В Портленд, Мейн, 700 незанятих. В двайцяти головних фірмах у стейті Род Айленд стратило роботу приблизно 3.000 робітників.

Ню Йорк, Пенсильвенія, Ню Джерзи. — Найтяжші відносини в місті Ню Йорку. Точне число безробітних невідоме, але оцінюєть ся на 75.000 до 100.000. Бофало 8,200, Олбани 5.000, Рочестер 3.000, Ютіка 2.500. В Бінґемтон, Йонкерс і Ґлен Фолс робота іде. В Пенсильвенії, з виїмком Філядельфії, промислові відносини добрі. Також у Ню Джерзи заняті приблизно всі робітники.

Середний Захід. — Промислова ситуація остро погіршила ся в Огайо. З Клівленду нема точних чисел, але безробітних цілі маси. В Юнґставн підчас війни в 57 промислових заведенях було занятих 55.000 робітників; в послідних двох тижня лише 42.000; решта стратила роботу. В Індіянаполіс 2.000 незанятих, Гемонд 1.500, Ґери 1.200, Луісвіл 1.500, Канзас Сіти 1.900.

Північний Захід. — Ситуація в Шікаґо тяжка, число безробітних тяжко оцінити, але воно велике. Іст Ст. Луіс 4.000, Джоліет 600. В Небрасці, Дакотах, Вісконзін і Мінесоті роблять.

Тихо-океанське Побереже. — В Лос Анджелес 7.500 безробітних, Сан Франціско 3.500, Сіетл 2.000, Портленд 1.130, Окленд 400.

На загал, хоч відносини в фабричнім промислї ще дуже тяжкі, але по трохи поправляють ся.

Робота є всюди в хліборобстві з починаючим ся сезоном на Мідл-Вест, на полудни і над Тихим океаном. Але що години праці на фармах довші, а платня меньша, то богато вернувших ся жовнірів, що були перше фармерами і сільськими робітниками, волять лишати ся по містах.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Мітінґ тов. „Любов", від. 370, відбудеть ся в суботу, 17. мая б. р., в гали церковній, ч. 127 Парк ул., з тої причини, що в неділю буде в тійсамій гали віче. Просить ся всіх членів прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодженя. — Я. Швець, предс.; М. Сампара, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома всім членам тов. „Єдність", від. 163, що мітінґ відбудеть ся в суботу, 17. мая б. р., о годині 7.30 вечер, в гали звичайній, 4-та і Паплар ул. На сей мітінґ запрошуєть ся всіх членів, аби явили ся, бо є дуже важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до товариства і до У. Н. Союза. Звертаєть ся увагу всім членам, щоби старали ся приеднувати більше членів до товариства і до У. Н. Союза, бо се є найстарша і найбезпечнїйша українська орґанізація в Америці. Тож, Українці з сеї околиці, з Норт Іст Філядельфії, приходїть громадно і вписуйте ся в члени товариства „Єдність". Котрий з членів не заплатить своєї вкладки, буде суспендований. Хто не хоче на се наразити ся, нехай прийде на мітінґ і вирівнає свої вкладки як найточнїйше. — Н. Волос, писар.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. св. Николая, від. 114, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеть ся дня 18. мая, точно о годині 2-гій пополудни. Кождий місцевий і позамісцевий член має явити ся на тім мітінґу на означений час, бо є дуже важні справи до полагодженя. Котрий член не явить ся на мітінґу, заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Т. Сенчук, секр.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Посол Борнет помер.

Джан Л. Борнет, парляментарний посол з семого виборчого округа в Алабамі і голова парляментарної комісії для справ іміґрації, помер нагло в ночи з вівтірка на середу. Покійник цілий день чув ся цілком здоровим; вибирав ся з Ґадсден, Алабама, до Вашінґтону на спеціяльну сесію парляменту. У вівторок вечером пійшов на збори свого товариства і підчас нарад занедужав. Його забрано сейчас домів, де він по десятьох мінутах помер.

Джан Ловсон Борнет родив ся 20. січня 1854 року. В хлопячих літах ходив до школи, працюючи рівночасно в копальни або на фармі. В 1867 році покінчив університет і заняв ся адвокатурою. Був послом алабамського сойму в 1884 і сенатором в 1886. В 1899 році його вибрано послом до парляменту і на сім становищи він перебув аж до смерти.

Покійний Борнет дав ся пізнати чужинцям тим, що був їм незвичайно великим ворогом. Яко член а відтак голова іміґраційної комісії, він виготовив був проєкт, принятий відтак парляментом, аби до Злучених Держав не впускати іміґрантів-анальфабетів. Сю ухвалу президент Вілсон заветував. В останнім часі посол Борнет був виготовив проєкт, аби здержати по війні іміґрацію бодай на чотири роки. Сей проєкт однак під дискусію парляменту не прийшов. Був також вніс проєкт, аби депортувати відси всіх небезпечних чужинців. Дня 30. цьвітня 1919 він одержав бомбу, вислану почтою з Ню Йорку, яка мала убити його. Се дуже потрясло його нервами і кажуть, що се потрясенє є причиною його смерти.

Більші і менші страйки.

Около 60.000 кравців вийшло вчера о 10-тій годині рано на страйк в Ню Йорку. Вони домагають ся 44 годин тижневої праці і компанічної, а не контрактової платні.

Около 10.000 робітників в автомобілевих заводах в Толідо, Огайо, вже тиждень тому, як вийшли на страйк, домагаючись 44 годин тижневої праці і 10-25 центів підвишки на годину. — Страйкують також робітники в автомобілевих заводах в Елмайра, Ню Йорк. Робітники в Толідо, побачивши, що місцеві банки симпатизують з фабрикою, почали витягати свої ощадности і хочуть заложити юнійний банк; хочуть заложити також юнійний склеп корінних товарів.

В Ґленс Фолс, Н. Й., страйкують робітники в паперовій фабриці.

В Лоренс, Масс., ткацький страйк продовжає ся.

В Рочестер, Н. Й., вийшли на страйк робітники, заняті при електричній зелізници Рочестер & Сиракюз.

Нюйорські фризієри дістали підвишку.

Страйкуючі фризієри в Бронкс, Ню Йорк Сіти, виграли страйк протягом тижня. Властителі фризієрень згодили ся на їх домаганя. Відтепер робітники будуть побирати 25 долярів тижнево замісць 20, і 50% від суми понад 37 долярів доходу, замісць від суми понад 30 долярів. Крім того будуть працювати меньше годин: в суботу будуть покидати працю о 9-тій годині вечером, а в будні дні о 8-мій вечером; також уділено їм півтора години на обід.

Давши підвишку фризієрам, властителі фризієрень піднесли рівночасно ціну за роботу. І так: стрижене коштує тепер 50 центів замісць 40, голенє 20 замісць 15. Також зазначити годить ся, що з хвилею, як фризієри в Бронкс, одержавши підвишку, повернули до праці, то фризієри в Брукліні вийшли на страйк, поставивши босам такісамі жаданя.

Друкарі в Ню Йорку дістали підвишку.

Нюйорські друкарі, члени юнії ч. 6, дістали підвишку платні о девять долярів на тиждень. Тепер денні робітники будуть побирати $43.50, а нічні $46.50 на тиждень. День праці 7½ годин.

Сова довга на 4½ стопи.

Ґазета „Стейтвіл Лендмарк", яка виходить у Стейтвіл, Норт Каролайна, доносить, що в тих околицях зловлено сову, довгу на чотири і пів стопи. Вона має дуже довгий дзюб. Їсть сире мясо. Тепер її можна бачити у вікні в аптиці Полк Ґрея.

Лист до Івана Цьокана.

До редакції „Свободи" прийшов з Галичини від д-ра Ілька Цьокана отсей лист до Івана Цьокана, з просьбою помістити його:

До Івана Цьокана, зі Сторочибаб, золочівського повіту, Україна. — Брате! Ми всі живі і здорові. Очікуємо Твого повороту. Гриць ранений в боротьбі з Ляхами, але вже здоров. Михайло в польськім полоні. У нас все гаразд. Пиши до мене через українську амбасаду в Данії:

Kjobenhavn — Kopenhagen,
Ukrainsk Gesandskab
Upsalagade 24.

Здоровлю Тебе, брат Ілько Цьокан, сотник українських війск.

Др. Ілько Цьокан є, як видно з листа, капітаном в українській армії. Лист писаний в Терпополи, 13. марта 1919.

За фунт шинки заплатив 100 долярів.

Джан Кебел, робітник в масарни під ч. 17. Вест 133 улиця в Ню Йорку, заплатив кару 100 долярів за се, що вшахрував Муринку на одним фунті шинки. Приловили його на тім інспектори з департаменту ваг і мір. Вони мали вже досить скарг на Кебля і рішили остаточно покінчити з ним. Вислали одну Муринку купувати шинку. Вона заплатила за 7 фунтів шинки по 25½ центів фунт. Коли відтак інспектори зважили шинку, вона мала лише 6 фунтів ваги. За крадіж одного фунта судія рішив, аби Кебел заплатив 100 долярів кари.

Померла в 109 році житя.

В Ґлен Рідж, Ню Джерзи, померла минувшого понеділка Марія МекБрін, котрій 24. мая було би скінчило ся 109 літ. До останної хвилї чула ся добре, хоч інвалідом була вже останних 25 літ. До останної хвилї житя працювала, виробляючи светри, панчохи і тим подібні річи. Не оставила по собі ні одного нащадка, бо одинока дитина, дочка, померла ще в дитинстві.

Як люди доробляють ся богатства.

Пятнайцять літ тому Жид Джордж Роберіс прийшов до Муксі, Індіяна, яко „педлєр" (чоловік, котрий ходить по хатах і скуповує за півдармо лахи). Його арештували там, бо він не мав „лайсенсу". Приятелі заплатили за нього кару. В минувшім році сей педлєр купив за $80.000 будинок, за $80.000 збудував один будинок, а $89.000 заплатив за третий будинок. Тепер він богатиром.

Що говорять італійські делеґати?

В своїм 5.000-словнім виводі (меморіялї), відчитанім на мировій конференції через монсіньора Варсіляї, італійська делеґація доказує, що італійські домаганя територіяльні обнимають як найменьший процент (у відношеню до цілого італійського народу) чужого елементу — бо тільки 3 процент, підчас коли французькі домаганя містять в собі 4 процент чужинецького населеня, румунські 17 процент, чехословацькі 30 процент, а **польські 40 процент.** Сї три послідні, найбільші процентово жаданя, дотичать власне нас, Українців, бо за наші землї розбиваєть ся Польща на спілку з Румунією та Чехо-Словаччиною.

Дрібні вісти.

Чекарні в Денвер і Філядельфії виробляють тепер 2,000.000 штук 1-центових монет денно.

Фармери в Небрасці платять тепер робітникам від 50 до 75 долярів місячно, з харчем і мешканем.

В лицни 1921 року в Буенос Айрес, Арґентина, має відбути всеамериканський жіночий зїзд.